

Acest auxiliar didactic este elaborat în conformitate cu Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Redactare: Cătălina Soare
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Design copertă: Mirona Pintilie
Pregătire de tipar: Marius Badea

Voce: Tudor Cerghizan, Oana Core, Bogdan Rațiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Practic : caiet de limba și literatura română : clasa a VI-a /
Cristina Cergan, Diana Iacob, Bogdan Rațiu, Ioana Tămăian. –
Pitești : Paralela 45, 2023
ISBN 978-973-47-3989-9

I. Cergan, Cristina
II. Iacob, Diana
III. Rațiu, Bogdan
IV. Tămăian, Ioana

37

Credite foto

Imaginile a căror sursă nu a fost menționată au fost preluate de pe Shutterstock.

Copyright © Editura Paralela 45, 2023

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,
iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparalela45.ro

Cuvânt-înainte

Dragi profesori și dragi elevi,

Practic 6. Caiet de Limba și literatura română este un auxiliar dinamic, interactiv și ingenios destinat consolidării competențelor elevilor pe parcursul clasei a VI-a.

Caietul conține șase unități tematice: **familia, școala, drumul, lumi reale și lumi virtuale, natura**, respectiv **societatea**.

În paginile lui, elevii vor întâlni doi colegi de clasă, Miruna și David, alături de care vor parcurge activități de lectură, de redactare, de gramatică și de comunicare. În plus, vor regăsi, în fiecare unitate, strategii și elemente-cheie, dar și indicii pentru rezolvarea unor exerciții. Anumite strategii de lectură și suporturi audio pentru activitățile de comunicare orală sunt marcate cu **coduri QR**.

Fiecare unitate se compune din mai multe secțiuni:

- O introducere în care tema este ilustrată în imagini și în texte literare.
- Activități centrate asupra strategiilor de lectură tematică, precum și asupra valorilor personajelor și a valorilor elevilor. Acestea sunt însoțite de dialoguri între Miruna și David, care discută despre subiectul lecțiilor de limba și literatura română.
- O secțiune dedicată exersării competențelor de comunicare, compusă din trei tipuri de exerciții:
 - I. exerciții care vizează palierele limbii (acestea sunt marcate cromatic, astfel: cu **verde** – nivelul morfologic și sintactic, cu **roșu** – nivelul fonetic, cu **albastru** – nivelul lexical și cu **mov** – nivelul stilistic);
 - II. exerciții centrate asupra competenței lingvistice;
 - III. exerciții cu caracter normativ, care vizează utilizarea conștientă a faptelor de limbă în comunicarea de zi cu zi (acestea sunt însoțite de discuții purtate de Miruna și David pe rețele sociale, prin care cei doi colegi încearcă să-și explice diverse aspecte gramaticale).
- O secțiune care vizează dezvoltarea strategiilor de redactare a diverselor tipuri de texte (rezumat, text narativ, text descriptiv, text explicativ, text narativ-descriptiv, text complex), transpuse în situații familiare pentru elevi. Acestea sunt însoțite de discuțiile dintre Miruna și David, prin care cei doi încearcă să integreze strategiile de redactare în propriul sistem de referință.
- O secțiune intitulată *Comunicăm în rețea* care conține activități integrate ce vizează subcomponentele competenței de comunicare și presupune parcurgerea mai multor etape, recapitulări și evaluări, pentru ca în final elevii să sintetizeze informațiile învățate în hărți mentale. Secțiunea cuprinde exerciții proiectate după modelul itemilor din evaluările naționale sau de la alte concursuri și competiții.

Practic 6. Caiet de Limba și literatura română este un auxiliar care poate sprijini activitatea profesorilor ce predau la clasa a VI-a și a elevilor acestora, atât în cazul în care la clasă se utilizează manualul de *Limba și literatura română* apărut la Editura Paralela 45 (2023), cât și în cazul utilizării altui manual, caietul fiind realizat în concordanță cu programa în vigoare.

Autorii

CUPRINS

Cuvânt-înainte

3

UNITATEA 1. Familia

Lectură: Imagine și text	6
Lectură: <i>Acasă de Ștefana Velisar-Teodoreanu</i>	9
Construcția comunicării: Fonetica și vocabularul	15
Redactare: Rezumatul	24
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea! Recapitulăm și ne evaluăm	27

UNITATEA 2. Școala

Lectură: Imagine și text	34
Lectură: <i>Bun venit, domnule Condei</i> de Jaume Copons și Liliana Fortuny	37
Construcția comunicării: Verbul	45
Redactare: Textul narativ	63
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea! Recapitulăm și ne evaluăm	67

UNITATEA 3. Drumul

Lectură: Imagine și text	74
Lectură: <i>Legenda mării</i> de Jaume Copons și Liliana Fortuny	77
Construcția comunicării: Substantivul	86
Redactare: Prezentarea textului	98
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea! Recapitulăm și ne evaluăm	101

UNITATEA 4. Lumi reale. Lumi virtuale

Lectură: Imagine și text	110
Lectură: <i>Prinși într-un joc video. Portalul ascuns</i> de Dustin Brady	113
Construcția comunicării: Pronumele	121
Redactare: Textul explicativ	131
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea! Recapitulăm și ne evaluăm	134

UNITATEA 5. Natura

Lectură: Imagine și text	142
Lectură: <i>Pastel</i> de George Topîrceanu	145
Construcția comunicării: Adjectivul	150
Redactare: Textul descriptiv	155
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea! Recapitulăm și ne evaluăm	159

UNITATEA 6. Societatea

Lectură: Imagine și text	164
Lectură: <i>Micul prinț</i> de Antoine de Saint-Exupéry	167
Construcția comunicării: Adverbul	175
Redactare: Textul narativ-descriptiv	181
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea! Recapitulăm și ne evaluăm	183

IMAGINE ȘI TEXT

I. LECTURA IMAGINII. FAMILIA ÎN IMAGINI

- Privește cu atenție imaginea de mai jos, reprezentând tabloul *Încercând ochelarii bunicii* de Théodore Gérard.

1 Ce se înfățișează în acest tablou?

.....

.....

.....

.....

2 Enumeră elementele reprezentate în tablou, continuând enunțul de mai jos.

În imagine, sunt o bunică,

.....

.....

.....

.....

3 Descrie, în detaliu, ceea ce vezi în acest tablou, având în vedere elementele identificate la **exercițiul 2**.

Exemplu: *Bunica este așezată într-un fotoliu.*

.....

.....

.....

.....

4 Ce legătură crezi că există între personajele din tablou? Motivează-ți răspunsul într-un enunț.

.....

.....

.....

5 Care ar putea fi valorile persoanelor reprezentate în tablou? Explică în două-trei enunțuri. Poți avea ca reper: gestul bunicii, apropierea dintre membrii familiei, fețele copiilor etc.

.....

.....

.....

6 Care este tema tabloului? Explică, într-un enunț, cum ai identificat tema.

.....

.....

.....

Încercând ochelarii bunicii, Théodore Gérard (1829–1902)

- Citește textul pentru a observa cum se conturează relația dintre membrii unei familii și notează, în secțiunea Adnotări: cuvintele-cheie, cuvintele necunoscute, ideile principale, detaliile. Marchează cu semnul ? ideile pe care nu le înțelegi și cu semnul ! ideile pe care îți dorești să le reții.

Acasă

de Ștefana Velisar-Teodoreanu

Adnotări

Două telegrame au amânat până acum sosirea lui conu' Matei. În sfârșit, primiră pe a treia, cu vestea mult așteptată. Pia o poartă în buzunar, ca pe-un talisman. Abia acum zilele își recapătă valoarea adevărată. Pia se pregătește ca de cea mai mare sărbătoare. Nu dă voie niciunui alt gând să-i tulbure bucuria, nici celui care șoptește din fund: „Cât are să stea?”. Și iaca, fu nevoită să facă loc unor mulțimi de gânduri străine, pe care nu se pricepea unde să le înghesuie până le-o veni rândul să le descurce. Căci chiar într-aceeași zi, la prânz, li se anunță cel mai neprevăzut lucru: pentru consolidarea sănătății lui Andi, după avizul doctorilor, nu vor petrece iarna la București, ci la Brașov! Plecarea era deja fixată la a treia zi după sosirea lui conu' Matei, cu care erau unele hotărâri importante de luat împreună.

— Numai trei zile am de stat cu tata? întrebă Pia încet, albindu-se la față.

— N-ai grijă, tu rămâi cu el cât stă în țară. Noi plecăm. E o toamnă special de călduroasă și prea mult praf pentru Andi, de aceea ne grăbim. Eu mă mai întorc la București. Poate te aduce Matei la Brașov. Vedem noi, aranjăm noi toate bine, deocamdată bucură-te, spuse moșu' Alecu mângâind-o ușurel pe cap.

Vestea era prea mare totuși ca s-o primească copiii cu zâmbet. Aha! Asta se moșmonise* cu Sisi! Multe se explicau. Dar ce prost cădea data plecării! N-aveau timp să-și revină, să plănuiască și ei câte ceva. Erau ridicați pe sus, se cheamă. Cum fac câinii când li se dă un os prea mare de ros și o pornesc numaidecât cu el în locuri ferite, să chibzuiască cât să mănânce și cât să păstreze ascuns, tot astfel copiii, cum se ridicară de la masă, se îndreptară către vechiul lor sediu: grajdul. Rămaseră un timp tăcuți în jurul cuștii lui Ildiz. Din toate colțurile spânzurau ca funigiei* ațele de păianjeni. Fiecare legăna alte gânduri pe firele fragile.

O iarnă la Brașov? Suna foarte atrăgător. Treceau granița la frații noștri transilvăneni. Viața de acolo? [...] Brașovul? Șapte munți crescuți într-un oraș, ferchezuiți*, domesticiti. Patria poveștii Albă-ca-zăpada, prăvălii cu lăzi pictate cu flori, pesmeți* groși cu miros bun. Restul se pierdea într-o viziune de acoperișuri țuguiate ca scufele* piticilor, împănând pădurile celor

șapte piramide verzi, grămadite laolaltă. Și ei pe acolo, pe undeva printre crengi. La hotel au să stea? La prieteni români? Exclus să aibă vacanță toată iarna! Nici să-i înscrie la școală. Vor avea un profesor probabil. În orice caz, multe ore libere. Ce expediții or să facă cu Gello!

— Pia, ce păcat că nu poți pleca și tu odată cu noi! spuse Nel, zugerându-și un Brașov ca scos din traista lui Moș Crăciun, trezind-o pe Pia din alte visuri pornite de la răspântia Albă-ca-zăpada, ea îngrijind acasă de tatăl ei: „Cine mi-a pus flori în odaie? Cine mi-a pregătit jocul de șah? Cine...?”

— Păcat fiindcă rămân cu tata acasă? se înfioră de mirare glasul Piei. [...]

a moșmoni (vb.) – a face mișcări încete și greoaie.

funigel (s.m.) – (de obicei la plural) fir al unui anumit soi de păianjeni mici, care se vede plutind în aer în zilele senine de toamnă.

ferchezuit (adj.) – (despre oameni) care are un aspect îngrijit; care se îmbracă cu grijă, elegant.

pesmet (s.m.) – felie de pâine sau de cozonac uscată sau prăjită.

scufă (s.f.) – bonetă, bonețică, scufie, tichie.

Adnotări

— Nu, frate! Că n-ai să fii de la început cu noi, nu înțelegi? se revoltă Nel, jignit.

— O aduce la galop moșu' Matei la Brașov; au să moară de urât singuri aici, îi asigură binevoitor Andi.

Dar Pia îl fulgeră cu ochi scânteietori. „Urât” era un cuvânt care n-avea sens, aplicat tatălui ei. Apoi se îmblânzi, gândind că poate lui moșu' Alecu i s-ar fi urât singur cu ei în casă. El nu călătorise mult ca tatăl ei și n-avea atâtea de povestit. El nu știa să inventeze distracții pentru copiii lui, săracii. Aici o apucă mila de ei, dusă până la minciuna de politețe.

— Venim și noi repede, n-aveți grijă. Ne telegrafiați adresa, și, dacă n-are tata multă treabă la București, plecăm și noi după voi, le promise Pia, sprijinindu-se cu bucurie pe cât mai mulți „noi,” și „ne”, zâmbind înainte planurilor de București, eclipsând Brașovul, rămas convențional aprins cu luminițe și pete verzi printre perdelele de zăpadă.

De la patru dimineața, Pia nu mai are astâmpăr, de la ora sosirii vaporului la Constanța. Până la prânz e lung timp. Tatălui ei nu-i place să-l aștepte la gară. L-ar vedea nițel mai devreme, dar într-o zăpăceală, ca pe-un lucru de preț căutat într-un sertar dezordonat. E mai bucuroasă Pia să-l primească acasă. Nu știe însă care-i locul mai bun de pândit. De la fereastra lui moșu' Lascăr e vedere până-n Calea Victoriei. Ar prinde cum răsare trăsura. Dar nu e sigură că are destul timp să alerge pe urmă la ușă, să se potolească, să-i vină glasul, să-i spună cea dintâi „Bine ai venit!”. A făcut o mulțime de repetiții, sus-jos, pe scări, inima îi bate tot mai tare și ține mai mult până să se liniștească. Poate ar fi mai cuminte să sacrifice bucuria de a zări trăsura ivindu-se la colțul străzii. Să stea liniștită pe ultima treaptă a scărilor; cum s-o deschide ușa, să-i sară de gât. S-a pregătit odaia cu multe divane pentru el. Pia a tăiat ultimii trandafiri din grădină și tufănele* multe, a pus și în sufragerie, și la ea în odaie, să fie cât mai frumos peste tot. S-a gătit ca de vizite, în catifea neagră și pantofi de lac, și moare de cald.

Perdeaua de la ușa sufrageriei fâlfâie ca pelerina unui călăreț în galopul calului, din cinci în cinci minute, de câte ori consultă Pia pendula, speriată că n-are vreme pentru toate, îngrijorată să nu fie vreun gunoi care pune piedică acelor, de se mișcă atât de încet.

Doamne! E unsprezece jumătate! La unsprezece vine trenul, ar fi trebuit să fi sosit! I se răcește inima Piei. Zboară pe scări sus, în turnul de veghe, la fereastra lui moșu' Lascăr, și vede trecând colțul străzii o trăsură cu bagaje și un domn cu turban alb înăuntru. Nu e turban, e un bandaj gros pe cap și în jurul gâtului, se vede numai obrazul. Se uită în sus: la casă. Doamne! Ce așteaptă Pia? Mai are timp să alerge jos? I s-au muiat picioarele. Se smulge de la fereastră. Genunchii sunt de vată. Alunecă pe scări, nu știe cum, împinge ușa grea, o ajută vântul în grădină până la poarta deschisă de atâtea ceasuri, se ferește de cai, sare pe scara trăsurii și e luată în brațe cu toate inimile care bat în ea, obrazul culcat pe tifonul dulce cu miros de doctorii peste cel de colonie și fum, parfumul tatălui ei. Îi aude glasul, vesel, pică din cer peste ea: nu e nimic grav, au ajuns amândoi acasă pe cea mai frumoasă zi de toamnă care a fost vreodată – grădina, soarele, orașul, cerul colorat ca aripile fluturilor frumoși.

tufănică (s.f.) – specie de crizantemă cu flori mici.

1 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

A. Pia se pregătește:

- a) de mers la cumpărături;
- b) de plecarea cu bunicul la Brașov;
- c) de o mare sărbătoare;
- d) de venirea tatălui ei.

B. Tatăl Piei este:

- a) domnul Matei;
- b) domnul Alecu;
- c) moș Lascăr;
- d) Nel.

- C.** Nel și Andi sunt anunțați că:
- vor pleca la Brașov fără Pia;
 - vor pleca la Brașov cu Matei;
 - vor rămâne la București;
 - vor pleca la Brașov împreună cu Pia.
- D.** Când află că urmează să-și petreacă iarna la Brașov, Pia se neliniștește, crezând că:
- Andi și Nel vor petrece singuri iarna la Brașov;
 - va rămâne la București cu tatăl ei;
 - va sta doar trei zile cu tatăl ei;
 - vor fi înscriși la școală.
- E.** Despre drumul tatălui spre casă aflăm că:
- la ora 4 a sosit cu vaporul la Constanța, la 11 a sosit cu trenul în București, urmând ca la 11:30 să ajungă cu trăsura acasă;
 - va pleca de la Constanța la Brașov în scurt timp și că la 11 va ajunge cu trăsura acasă;
- c)** la ora 11 a sosit cu vaporul la Constanța, apoi a sosit cu trenul în București, urmând ca seara să ajungă acasă;
- d)** la ora 4 a sosit cu trenul în București și în scurt timp a intrat în casă.
- F.** Așteptându-și tatăl, Pia:
- nu are astâmpăr, îl pândește de la fereastra lui moș Lascăr, face repetiții, este îmbrăcată de sărbătoare, împodobeste casa cu trandafiri și tufănele;
 - este liniștită și pregătește casa cu flori pentru a crea o atmosferă de sărbătoare;
 - este bucuroasă și pregătește în liniște casa cu trandafiri, alături de ceilalți membri ai familiei;
 - este agitată și îl pândește de la fereastra camerei sale, face repetiții și își caută locul potrivit pentru a-l întâmpina.

2 Răspunde la întrebările de mai jos.

- a)** Ce va face moș Alecu la scurt timp de la venirea domnului Matei?

.....

.....

- b)** Ce o deranjează pe Pia în discuția cu Nel?

.....

.....

- c)** Prin ce crede Pia că se deosebește domnului Matei de moș Alecu?

.....

.....

3 Numerotează, în căsuțe, enunțurile de mai jos în ordinea desfășurării evenimentelor.

- De la ora 4 dimineață, Pia așteaptă cu nerăbdare sosirea tatălui urmărind pendula și căutând locul cel mai bun din care ar putea observa venirea trăsurii.
- Pia se neliniștește când află că urmează să petreacă iarna la Brașov, crezând că va rămâne doar trei zile cu tatăl ei.
- Aleargă spre trăsură și sare în brațele tatălui ei, cu care intră apoi în casă.
- Pia se pregătește de venirea tatălui ei și încearcă să alunge gândurile care i-ar putea tulbura bucuria.
- Copiii se ridică de la masă și se îndreaptă spre grajd, fiecare cu gândul la altceva.
- Pia, Nel și Andi discută despre plecarea la Brașov.
- Sosirea domnului Matei este anunțată printr-o telegramă.
- Moș Alecu o asigură că va putea rămâne în București cu tatăl ei atât timp cât acesta va rămâne în țară.
- La 11:30 Pia vede trăsura pe geam și observă în ea un domn cu bandaj.

4 Citește afirmațiile de mai jos și bifează **ADEVĂRAT**, dacă afirmația este adevărată sau **FALS**, dacă este falsă.

- a)** Vaporul urmează să ajungă la Constanța dimineața la ora patru.
- b)** Pia urcă și coboară scările pentru a face curat în casă.
- c)** Pia se întristează că a rămas singură înainte de venirea tatălui.
- d)** Tatăl Piei rămâne mai mult de trei zile în București cu ea.

ADEVĂRAT **FALS**

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

5 Completează organizatorul grafic de mai jos, referindu-te la textul dat.

Autorul:

Titlul:

Naratorul:

Timpul și spațiul:

Personajele:

Despre ce este vorba în text?

.....

Cum începe textul?

Care este situația problematică apărută?

Cum este soluționată problema?

Cum se încheie povestea?

Structura textuală:

6 Numește două trăsături ale textului narativ identificate în fragmentul dat și oferă exemple.

Trăsătura 1:

Exemplu din text:

Trăsătura 2:

Exemplu din text:

Trăsătura 3:

Exemplu din text:

7 Urmărește acțiunile Piei, completează tabelul de mai jos cu secvențe relevante din text și menționează trăsăturile personajului.

La început	După aceea	Mai apoi	În final
Pia află de venirea tatălui ei și se pregătește ca de cea mai mare sărbătoare.	Află că vor pleca la Brașov peste trei zile și se îngrijorează.	Moș Alecu o liniștește.	Își așteaptă tatăl plimbându-se prin toată casa. După ce zărește trăsura, îl întâmpină și îi sare în brațe.
Citat:	Citat:	Citat:	Citat:
.....
.....
.....
.....
Pia este:	Pia este:	Pia este:	Pia este:
.....

8 Analizează dorințele Piei și identifică valorile acesteia, completând schema de mai jos.

Care este dorința Piei?	
De ce are această dorință?	
Cum i se va îndeplini dorința?	
Ce experiențe interioare trăiește Pia?	

9 Prezintă o valoare a Piei, prin raportare la o secvență din text.

.....

.....

.....

10 Alege din lista de mai jos cuvintele potrivite pentru a caracteriza atitudinea Piei față de tatăl său și motivează-ți alegerile în două-trei enunțuri.

nerăbdătoare

emoționată

mirată

părtinitoare

.....

.....

.....

11 Notează comparația care sugerează dorința fetei de a se întâlni cu tatăl său.

.....

.....

.....

12 Doi colegi discută despre semnificația textului. Care dintre cele două opinii ți se pare mai potrivită? Motivează-ți alegerea în două-trei enunțuri!

.....

.....

.....

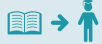
.....

Eu cred că este vorba despre plecarea la Brașov a familiei pentru a rezolva problemele de sănătate.

Eu cred că este vorba despre dorul de părinți și despre petrecerea timpului cu oamenii pe care îi iubești.

13 Completează enunțurile de mai jos raportând textul la experiența personală.

De la text spre sine

- Din text am învățat că
- Textul îmi aduce aminte de
- Dacă mie mi s-ar fi întâmplat ceva asemănător, aș fi

De la text spre alt text

- Această poveste îmi aduce aminte de textul
pentru că
- Pia îmi aduce aminte de un alt personaj din
pentru că
- Am întâlnit tema acestui text și în cartea

Textul

De la text spre lume

- Ceea ce am citit în acest text am întâlnit și în realitate atunci când
- Ceea ce se întâmplă în text se deosebește/nu se deosebește de ceea ce se întâmplă în realitate, deoarece

De la text spre media

- Acest text îmi aduce aminte de filmul
pentru că
- Am întâlnit tema textului într-un podcast/într-o melodie

FONETICA ȘI VOCABULARUL

1. Fonetică

- Citește cu voce tare textul următor, fiind atent(ă) la dicție.

Împreună cu familia, am făcut o călătorie în inima unor codri deși. Exact când era să ne întoarcem, în fața noastră, într-o poieniță, am zărit o alee care ducea la un castel ce părea poleit cu aur. Proprietarii ne-au poftit înăuntru, iar noi le-am apreciat ospitalitatea. Ne-au explicat câteva aspecte legate de istoria clădirii, de faptul că pe vremuri a adăpostit un muzeu în care puteai admira diverse exponate. Atracția copiilor era aripa în care se aflau scheletele unor dinozauri din era mezozoică: pterodactili, brontozauri, iguanodoni etc.

Am pășit curios în clădirea aceea somptuoasă și am rămas fascinat de sculpturile, dar și de tablourile unor artiști celebri. Chiar dacă mi-au spus fiicele prietenilor mei că voi fi impresionată, eu nu mă așteptam să descopăr un asemenea spațiu feeric în acele locuri, în care parcă toate ceasurile s-au oprit și timpul avea răbdare să ne arate o altă realitate.

- 1 Selectează, din text, cuvintele care ți s-au părut greu de pronunțat. Alege unul dintre ele și joacă-te cu colegii „Telefonul fără fir”.

.....

.....

- 2 Explică modul de rostire a literei „x” în cuvintele selectate din text: *exact, au explicat, exponate*.

.....

.....

- 3 Alcătuieste câte un enunț cu omografele cuvintelor subliniate în secvențele „am făcut o călătorie în inima unor codri deși” și „în acele locuri”.

.....

.....

- 4 Explică modul de rostire a cuvintelor subliniate în secvența „Atracția copiilor era aripa în care se aflau scheletele unor dinozauri din era mezozoică.”

.....

.....

- 5 Sunt accentuate corect ambele cuvinte din seria:

- a) curios, prietenilor;
- b) curios, prietenilor;

- c) curios, prietenilor;
- d) curios, prietenilor.

- 6 Precizează câte litere și câte sunete au cuvintele de mai jos.

- a) eu = sunete
..... litere

- c) scheletele = sunete
..... litere

- b) chiar = sunete
..... litere

- d) întoarcem = sunete
..... litere

- 7 Transcrie, din text, două cuvinte monosilabice și două cuvinte plurisilabice.

.....

.....

8 Sunetul „i” este vocală în toate cuvintele din seria:

- a) apreciat, noi;
- b) clădirea, chiar;
- c) familia, inima;
- d) ospitalitatea, iar.

1. Desparteți fiecare cuvânt în silabe.
2. Îți amintești că într-o silabă există o singură vocală.
3. Îți amintești că „a”, „ă”, „î” sunt întotdeauna vocale.
4. Dai răspunsul.

9 Asociază, alegând din coloana B regula potrivită pentru despărțirea în silabe a cuvintelor din coloana A.

A

- a) i-ni-ma
- b) ar-tiști
- c) a-ur
- d) noas-tră

B

1. două consoane între două vocale se despart
2. două vocale alăturate se despart
3. trei sau patru consoane se despart după prima consoană
4. o consoană între două vocale trece în silaba următoare

10 Sunt despărțite corect în silabe cuvintele din seria:

- a) scul-ptu-rile, som-ptu-os;
- b) sculp-tu-ri-le, somp-tuos;
- c) scul-ptu-ri-le, somp-tu-os;
- d) sculp-tu-ri-le, somp-tu-os.

Îți aduci aminte regulile de despărțire în silabe sau consulți DOOM-ul.

11 Alege varianta corectă de despărțire în silabe a cuvintelor de mai jos. Pentru a te verifica, consultă DOOM³.

a) fa-mi-li-a / fa-mi-lia	f) prie-te-ni-lor / pri-e-te-ni-lor
b) pro-prie-ta-rii / pro-pri-e-ta-rii	g) im-pre-si-o-na-tă / im-pre-sio-na-tă
c) o-spi-ta-li-ta-tea / os-pi-ta-li-ta-tea	h) de-sco-păr / des-co-păr
d) cu-rios / cu-ri-os	i) fe-e-ric / fee-ric
e) fi-i-ce-le / fii-ce-le	j) rea-li-ta-te / re-a-li-ta-te

12 Desparte în silabe cuvintele de mai jos, precizând ce reguli/exceptii de la reguli ai aplicat.

a) castel =	f) celebri =
b) alee =	g) răbdare =
c) poleit =	h) înăuntru =
d) fascinat =	i) istoria =
e) tablourile =	j) atracția =

13 Notează două exemple în care nu e recomandată despărțirea la capăt de rând.

.....

.....

.....

.....

.....

14 În structura subliniată din secvența „mi-au spus” există:

- a) un diftong;
- b) un diftong și un hiat;
- c) un hiat;
- d) un triftong.

ELEMENTE-CHEIE

Diftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, pronunțate în aceeași silabă.

Triftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și două semivocale pronunțate în aceeași silabă.

Hiatul reprezintă două vocale alăturate pronunțate în silabe diferite.

1. Ești atent la modul în care se rostește secvența dată (o silabă sau două).
2. Îți amintești rolul cratimei.
3. Observi ce grup de sunete conține secvența subliniată.

22 Stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor de mai jos, bifând **ADEVĂRAT**, dacă afirmația este adevărată, și **FALS**, dacă este falsă. Completează spațiile libere cu răspunsul corect, acolo unde ai stabilit că afirmația este incorectă.

	ADEVĂRAT	FALS
a) Sunetele „e”, „i”, „o”, „u” pot fi atât vocale, cât și semivocale.	☐	☐
b) În cuvântul „poieniță” sunetul „e” este semivocală.	☐	☐
c) Sunetele „a”, „ă” și „î” sunt întotdeauna vocale.	☐	☐
d) Într-o silabă nu pot exista două semivocale.	☐	☐
e) Nu există silabă fără vocală.	☐	☐
f) Într-o silabă pot exista două vocale.	☐	☐
g) Diftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală pronunțate în aceeași silabă.	☐	☐
h) Semivocalele nu pot forma singure silabe.	☐	☐
i) Sunetul „e” este vocală în toate cuvintele din seria: <i>alee, împreună, mei, răbdare, acel, clădirea.</i>	☐	☐
j) Cuvântul „puteai” conține triftongul „eai”.	☐	☐

2. Vocabular

II.

- Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerințele de mai jos.

Ador duminicile în familie. După un mic-dejun copios, ne-am ridicat cu toții de la masă, l-am luat pe fratele meu mai mare la braț și ne-am dus la grădina zoologică din oraș. Pe cerul senin soarele domnea zâmbitor, împrăștiind raze de bucurie pe chipul tuturor copiilor. Am stat la coadă pentru a cumpăra bilete și am intrat entuziaști, dornici să revedem animalele. Prima dată am văzut un leu fioros, gata să-și apere puii dacă cineva ar fi îndrăznit să-i atace, apoi am mers la cușca unui râs. Ne-am oprit să admirăm penajul unui păun, al cărui veritabil curcubeu de culori ne-a impresionat. În cele din urmă am fotografiat o lamă cufundată într-un somn profund și o căprioară delicată ca o floare de munte. Ne-am așezat pe o bancă, să ne tragem sufletul, și ultima oprire a fost la secțiunea de pești. În acvariul cu apă din mare am zărit un somn imens, un ton și un cod.

Ne-am întors mai bogați acasă, cu un bagaj de informații noi și cu bucuria de a fi petrecut încă o zi alături de cei dragi.

- 1 Transcrie, din articolul de dicționar de mai jos, sensul din textul-suport al verbului „a se așeza” și alcătuiește un enunț în care acest verb să aibă sens figurat.

AȘEZA, *așez*, vb. I. I. 1. Refl. și tranz. A (se) pune pe ceva sau undeva pentru a șede sau a face să șadă. ◊ Expr. (Refl.) A se așeza în pat = a se întinde în pat; a se culca. A se așeza la lucru = a începe să facă o treabă. ♦ Refl. A poposi. ♦ Refl. (Despre păsări sau insecte) A se lăsa din zbor pe ceva pentru a se odihni. ♦ Refl. A se așterne formând un strat. ♦ Refl. (Despre lichide în fermentație) A se limpezi. ♦ Refl. Fig. A se potoli, a se liniști. 2. Refl. A se stabili într-o localitate, într-un loc. II. 1. Tranz. și refl. A (se) pune într-o anumită ordine; a (se) rândui, a (se) aranja. 2. Intrans. (Pop.) A pune la cale; a proiecta, a plănuși. III. Tranz. 1. (Rar) A înfățișa un fapt într-o anumită lumină. 2. (Înv.) A dispune, a decreta, a hotărî; a institui, a statornici, a fixa. IV. Tranz. A procura cuiva o situație mai bună; a căpătaui. ♦ A instala pe cineva într-o funcție. – Lat. *assediare.

sursa: DEX '09 (2009) adăugată de LauraGellner acțiuni ▶

- 2 În secvența „soarele domnea zâmbitor, împrăștiind raze de bucurie pe chipul tuturor copiilor” cuvintele subliniate sunt folosite, în ordine, cu:

- sens figurat, sens propriu;
- sens figurat, sens figurat;
- sens propriu, sens figurat;
- sens propriu, sens propriu.

Stabilește sensul cuvintelor subliniate, ținând cont că:

- sensul propriu de bază = sensul cel mai des folosit în comunicare, primul sens dat în DEX;
- sensul propriu secundar = sensul creat pe baza unei asemănări cu obiectul denumit prin sensul de bază;
- sensul figurat = sensul neobișnuit al unui cuvânt, folosit cu valoare expresivă.

- 3 Alcătuiește două enunțuri în care cuvintele subliniate la exercițiul anterior să aibă alte sensuri, pe care le vei menționa.

- 4 Stabilește sensul (propriu/figurat) al cuvântului subliniat în secvența „pe cerul senin soarele domnea zâmbitor” și alcătuiește un enunț în care să aibă un alt sens.

- 5 Construiește contexte în care cuvintele „familie”, „braț” și „floare” să aibă sens propriu de bază, secundar și figurat.

- familie ➔ sens propriu de bază:

➔ sens propriu secundar:

➔ sens figurat:

- braț ➔ sens propriu de bază:

➔ sens propriu secundar:

➔ sens figurat:

- floare ➔ sens propriu de bază:

➔ sens propriu secundar:

➔ sens figurat:

- 6 Subliniază cu verde cuvintele folosite cu sens propriu și cu roșu pe cele întrebuințate cu sens figurat din contextele de mai jos.

a) „Am stat la coadă pentru a cumpăra **bilete**.”

b) „Ne-am oprit să admirăm penajul unui păun, al cărui veritabil **curcubeu** de culori ne-a impresionat.”

c) „... apoi am mers la **cușca** unui răs...”

d) „Ne-am întors mai bogați acasă, cu un **bagaj** de informații noi.”

7 Între cuvintele subliniate în secvențele „I-am luat pe fratele meu mai mare la braț” și „în acvariul cu apă din mare” există o relație de:

- a) antonimie; b) omonimie; c) polisemie; d) sinonimie.

8 Există o relație de omonimie între cuvintele subliniate în secvențele din seria:

- a) „... ne-am dus la grădina zoologică din oraș”, „ne-am întors mai bogați acasă...”;
 b) „prima dată am văzut un leu fioros”, „... am zărit un somn imens”;
 c) „... o lamă cufundată într-un somn profund...”, „în acvariul [...] am zărit un somn imens”;
 d) „... ne-am ridicat cu toții de la masă...”, „ne-am așezat pe o bancă...”.

9 Construiește enunțuri cu omonimele cuvintelor selectate din textul-suport: *leu, răs, lamă, bancă, ton, cod*.

1. Cauți cuvintele date în textul-suport.
2. Stabilești sensul acestora în context.
3. Alcătuiesti enunțuri în care cuvintele date să aibă un sens cu totul diferit.
Te poți verifica consultând *DEX*-ul, unde omonimele au intrări diferite.

10 Alcătuieste enunțuri prin care să illustrezi polisemia verbului „a (se) opri”, utilizând alte două sensuri decât cel din secvența selectată din textul-suport „Ne-am oprit să admirăm penajul unui păun.”

OPRI, *opresc*, vb. IV. **1.** Tranz. A întrerupe (brusc) o mișcare, o acțiune, un proces, un fenomen în desfășurare, a face să înceteze, să stea pe loc; a stăvili, a curma. ♦ Refl. A conțeni, a înceta, a stagna. **2.** Intrans. și refl. A sta pe loc; *p. ext.* a întârzia, a poposi, a zăbovi. ♦ Tranz. A întrerupe din mers o ființă, un vehicul; a face să stea pe loc. ♦ Expr. A *opri calea* (cuiva) sau *a-i fi oprită calea* = a sta în calea cuiva; a împiedica pe cineva (din drum). ♦ Tranz. A reține undeva, a determina să rămână. ♦ Tranz. A reține cu forța, a sechestra; a aresta. **3.** Tranz. A reține pentru sine, a pune deoparte, a-și însuși un obiect, o valoare etc. ♦ A rezerva, a reține (pentru mai târziu) locuri, bilete etc. **4.** Refl. A se așeza (temporar), a se stabili, a se fixa undeva. ♦ A-și îndrepta ochii, privirea, atenția etc. asupra unui lucru, asupra unei probleme etc.; a se concentra asupra unui punct, asupra unei chestiuni etc. care merită atenție; a insista. **5.** Tranz. A împiedica de la o acțiune, a nu îngădui, a nu permite; a interzice. ♦ Refl. A se stăpâni, a se înfrâna, a se abține de la ceva. [Imper. sg. și: (reg.) *opreg*] – Din sl. **oprěti**.

sursa: *DEX '09* (2009) adăugată de LauraGellner acțiuni ↗

1. Citești articolul din *DEX* al verbului indicat.
2. Identifici sensul pe care acesta îl are în contextul dat.
3. Alcătuiesti enunțuri cu alte două sensuri.

11 Demonstrează, în enunțuri, polisemia cuvintelor „coadă” și „puî”.

12 Înlocuiește verbul polisemantic „a sta” cu sensurile adecvate fiecărui context.

- a) Ploaia a stat. ➔
- b) Stau cu părinții până îmi cumpăr o casă. ➔
- c) Am stat mult timp la bibliotecă. ➔
- d) Când Maria m-a strigat, am stat să o aștept. ➔
- e) Îți stă foarte bine cu această rochie! ➔

13 Transcrie, din articolul de dicționar, sensul din textul-suport al cuvântului „profund” și alcătuieste două enunțuri cu alte sensuri ale acestui cuvânt polisemantic.

PROFUND, -Ă, *profunzi, -de*, *adj.* **1.** (Despre oameni) înzestrat cu o mare putere de pătrundere, de înțelegere; care analizează temeinic lucrurile; pătrunzător, perspicace; (despre înțelegerea, despre gândurile, judecățile, creațiile etc. omului) care dovedește profunzime, seriozitate, inteligență. **2.** (Despre însușiri morale, despre stări fiziologice sau psihice etc.) Puternic, intens, mare. ♦ (Despre salut, reverențe etc.) Care se face înclinând foarte mult capul, corpul; *p. ext.* care exprimă respect, considerație. **3.** (Despre ochi, privire) Care exprimă, care sugerează însușiri morale deosebite, profunzime, sentimente adânci. **4.** (Despre voce, sunete etc.) Cu ton jos; grav, adânc. **5.** (Despre procese fizice, sociale, morale etc.) Fundamental, esențial, radical. **6.** (Despre ape, cavități, săpături, obiecte concave etc.) Al cărui fund este situat la o distanță (foarte) mare față de marginea de sus, de suprafață; adânc. – Din *lat. profundus, fr. profond.*

sursa: DEX '09 (2009) adăugată de blaurb. acțiuni ▲

14 Completează spațiile punctate din enunțurile de mai jos cu sensurile potrivite ale verbului polisemantic „a intra”.

- a) Copiii în casă.
- b) Lumina pe fereastră.
- c) într-o organizație care luptă pentru drepturile copiilor.
- d) Cadoul nu în această cutie, e prea mică.

• Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerințele de mai jos.

„Cărțile sunt asemenea unor fluturi. De obicei stau cu aripile lipite, așa cum se odihnesc fluturii pe câte-o frunză, când își desfășoară trompa filiformă* ca să soarbă apa dintr-un bob de rouă. Când deschizi o carte, ea zboară. Și tu odată cu ea, ca și când ai călări pe gâtul cu pene fine al unui fluture uriaș. Dar cartea nu are o singură pereche de aripi, ci sute, ca un semn că ea te poate duce nu doar din floare-n floare în această lume glorioasă, ci în sute de lumi locuite. Unele dintre ele seamănă mult cu cea în care trăim, altele sunt populate de ființe care nu ni se arată decât în vise. Pe aripile fluturilor noștri de hârtie, asemenea unor solzișori ce irizează* lumina, sunt tatuaje ciudate, înscrise cu cerneală tipografică. A trebuit să mergem la școală ca să le deslușim*. Stând confortabil în spinarea mătăsoasă a marelui fluture, citim și zburăm. Căci fluturele nu se urnește de pe frunza lui dacă nu-i inventăm aripile adevărate, care nu sunt de hârtie, nici de cerneală, nici de cuvinte, ci de imagini, atingeri, mirosuri și melodii. Pe toate ni le imaginăm citind. Și atunci înțelegem că zborul, chiar dacă ne duce în lumi îndepărtate, se petrece întotdeauna în noi înșine. Cărțile sunt fluturi cu care zburăm prin propria noastră minte, sub bolta uriașă a țestei* noastre.”

(Mircea Cărtărescu, *A patra inimă*)

filiform (adj.) – care are forma unui fir.

a iriza (vb.) – a emite culori asemănătoare cu ale curcubeului; a scânteia, a luci în lumini multicolore.

a desluși (vb.) – a distinge, a deosebi, a limpezi, a lămurii, a clarifica o problemă.

țeastă (s.f.) – cutie craniană, scăfârlie.

REZUMATUL

David și Miruna discută despre rezumat. Au temă să redacteze rezumatul unui text la alegere.

1 Când rezumăm un text, e nevoie să citim textul de mai multe ori.

3 Apoi identificăm ideile principale, le punem una după alta și gata rezumatul.

5 Mai sunt și regulile cu vorbirea indirectă...

2 Da, să-l citim sau să-l ascultăm. Putem rezuma și texte scrise, și texte vorbite.

4 Nici chiar așa! Planul textului e doar punctul de pornire. Trebuie să găsești legăturile logice între ideile textului și apoi să redactezi rezumatul.

6 Vrei să facem împreună un rezumat, așa-i?

A. Realizează rezumatul textului de mai jos, selectat din romanul *Cronicile întoarcerii în timp* de Caroline Lawrence. Vei urma pașii de mai jos.

Pasul 1 Citești tot textul, ca să îl înțelegi în ansamblu.

Pasul 2 Subliniezi, cu creionul, locurile importante din text.

Pasul 3 Formulezi ideea principală pentru fiecare fragment marcat și apoi una sau două idei secundare.

Pasul 4 Identifici sau deduci cuvântul prin care ideile textului se leagă logic între ele.

Ideea principală: Într-o zi de ianuarie, Alexander e la școală și așteaptă ora prânzului.

Ideea secundară: Cu o seară înainte/în timpul pauzei,

Aventura mea a început într-o zi friguroasă de ianuarie [...]. Stătusem până târziu jucând un joc pe computer, nu mă putusem trezi și ratasem micul-dejun. Apoi, în pauză, Dinu Bălan mi-a înșfăcat punga de chipsuri cu sare și oțet înainte să apuc să bag vreunul în gură. [...] Așa că abia așteptam să vină ora prânzului. 1 🎮 Dar cu câteva minute înainte să sune clopoțelul, secretara școlii a intrat în clasă și i-a înmânat profesoarei noastre o bucată de hârtie. Doamna Eckard s-a uitat la bilet, apoi la mine.

— Alexander, a zis ea, doamna directoarea vrea să te vadă imediat.

— O-o! au ciripit câțiva copii, iar Dinu a zis:

— Ai încurcat-o, Mototolule!

Să se consemneze: numele meu nu e Mototolul. Unii copii îmi spun așa pentru că sunt un pic cam mic pentru vârsta mea. Toată lumea se holba la mine de parcă aș fi comis vreo crimă. M-am uitat și eu urât la ei și m-am ridicat în picioare. De obicei sunt binedispus, dar devin irascibil când mi-e foame. Iar în momentul acela eram lihnit. 2 🎮 Am urmat-o pe secretară de-a lungul coridorului și în anticamera biroului directoarei. A bătut la ușă, apoi a crăpat-o ușor. [...]

Directoarea era așezată la birou. Prin fereastra din spatele ei se revărsa lumina rece de iarnă, făcându-i părul cenușiu și înfioat să arate ca buretele de sârmă cu care frec tigăile când spăl vasele.

— Ia loc, te rog, Alex, a zis ea. [...]

— Am încurcat-o, doamnă?

— Din contră. S-ar putea să am o oportunitate grozavă pentru tine. Trebuie doar să-mi spui câteva lucruri. Mai mergi la clubul de latină de la prânz?

— Da, doamnă.

— Cât de bine știi latină?

— Destul de bine. Doamna Forte zice că mă pricep pentru că știu greacă, așa că partea din creierul meu responsabilă cu limbile e mai dezvoltată.

— Vorbești greacă?
Am încuviințat din cap.
— Locuiești cu bunica. E din Grecia, iar de obicei ne petrecem verile la mătușa mea, lângă Atena.
— Sigur că da.
Directoarea și-a notat ceva pe o bucată de hârtie.
— Amintește-mi, te rog – câți ani ai?
— Doisprezece, doamnă. Aproape treisprezece. [...]
— Ți place să înveți despre romani, nu?
Am ridicat din umeri.
— Sigur. Și despre vikingi, și despre egipteni. Dar romanii sunt preferații mei. 3 🎮

Directoarea a lăsat jos pixul și m-a privit.
— Dacă ai avea ocazia, Alex, ți-ar plăcea să te întorci în Antichitate, pe vremea romanilor?

Ding! Un bec imaginar mi s-a aprins deasupra capului. Hassan, care e cu un an mai mare decât mine, fusese distribuit cu oarecare vreme în urmă într-un rol de figurant într-un film. I-au dat cincizeci de lire doar ca să piardă vremea cu o grămadă de alți oameni, și-a mai și lipsit o zi întreagă de la școală. Poate că se caută figurație pentru un film cu romani, m-am gândit. Sau poate chiar un copil-actor, care o să primească replici și tot tacâmul.

— Da, doamnă, am spus. Ar fi genial. 4 🎮
— Iar familiei tale nu i-ar strica un venit în plus, nu?
— Nu, doamnă. Bunica trăiește din pensie. Inima îmi bubuia. Dacă-aș putea să fac figurație o săptămână întreagă, aș putea câștiga două sute cincizeci de lire, poate mai mult. Mi-aș putea cumpăra cel mai șmecher telefon. În plus, realizatorii filmului m-ar putea trimite să filmez într-un loc cald și însorit. Asta ar putea fi șansa mea să debutez în film și să devin faimos și bogat. Țsta ar putea fi începutul carierei mele scilicet! Gândurile mi se învălmășeau în minte, iar doamna Okonmah a trebuit să pocnească din degete ca să-mi capteze atenția. 5 🎮

— Alexander, a zis ea, te-am întrebat dacă te descurci să te orientezi prin Londra.

— Da, doamnă, i-am răspuns. O ajut pe bunica la cumpărături, la comisiioane și alte chestii dintr-astea. Circul peste tot cu autobuzul, metroul sau trenul. Singur, am adăugat. M-a privit preț de o clipă, apoi a scos un cartonaș mic și mi l-a întins.

— Poți să te duci la adresa asta mâine la prânz? [...]

A doua zi era sâmbătă. De obicei, dimineața fac curățenie în apartament, iar după-amiaza joc fotbal în parc sau, dacă plouă, mă joc pe PlayStation. Dar dacă asta îmi dădea o șansă să intru în industria cinematografică, aș fi fost bucuros să-mi modific programul.

— Da, doamnă. Pot să fac asta.

— Atunci, succes, a zis ea. Ai grijă să ajungi la timp. [...] Acum, ai face bine să te duci la cantină înainte să se termine toate crochetele de pește și toți cartofii prăjiți.

— Mulțumesc, doamnă. [...]

— Nu spune nimănui niciun cuvânt despre asta, nici prietenilor, nici măcar bunicii. Ai putea să compromiți afacerea. 6 🎮

Pasul 5 Redactezi rezumatul, după ce citești reperele de mai jos.

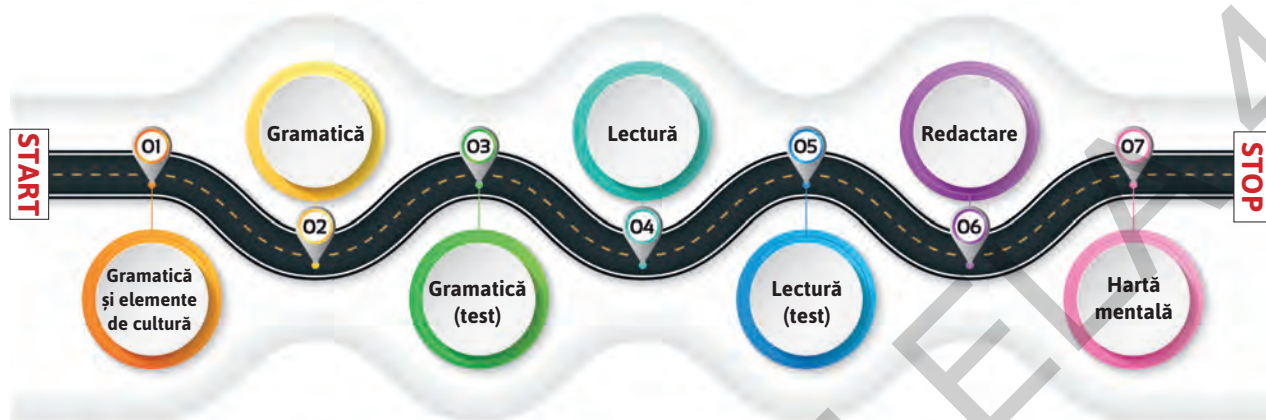
1. Vei formula rezumatul cu propriile cuvinte, nu vei prelua citate din text.
2. Vei respecta ordinea și logica desfășurării întâmplărilor.
3. Vei asigura legătura dintre idei prin cuvinte/grupuri de cuvinte care marchează logica desfășurării întâmplărilor.
4. Vei cuprinde în rezumat doar informația din textul-suport, și nu opiniile tale despre text.
5. Vei reformula limbajul specific al autorului (inclusiv figurile de stil), folosind termeni din limba română standard.
6. Vei transforma dialogul în vorbire indirectă.
7. Vei utiliza verbe la persoana a III-a.
8. Vei formula rezumatul folosind prezentul sau perfectul compus.

B. Numără cuvintele din rezumatul realizat de tine și rescrie-l, folosind cu 10 procente mai puține cuvinte. Pentru a reduce numărul de cuvinte vei elimina informația care nu este foarte importantă și vei reformula anumite enunțuri, în mai puține cuvinte.

Numărul inițial de cuvinte:

Numărul final de cuvinte:

COMUNICĂM ÎN REȚEA! RECAPITULĂM ȘI NE EVALUĂM

Etapa 1 – Gramatică și elemente de cultură

1 Alege din coloana **B** sinonimul potrivit pentru cuvintele din coloana **A**.

A

- mister
- parfum
- beteală
- sumbru
- orizont
- aruncă
- surâs
- pâlpăire
- soartă
- nestăvilită

B

- întindere
- zâmbet
- podoabă
- destin
- mirasmă
- taină
- azvârle
- întunecat
- nepotolită
- licărire
- domn

2 Alcătuieste propoziții dezvoltate cu antonimele cuvintelor din lista de mai jos.

se deșteaptă

eternitate

uzată

neloial

realitate

despărțind

adăugată

înăuntru

3 Citește definițiile din dicționare ale cuvântului „aripă” și răspunde la întrebările de mai jos.

- **ĂRIPĂ**, aripi, s.f. 1. Organ al păsărilor, al unor insecte și al unor mamifere, care servește la zbor.
- ◇ Expr. *A căpăta (sau a prinde) aripi* = a căpăta independență, curaj; a începe să se înflăcăreze, să se entuziasmeze. *A da (cuiva) aripi* = a face să capete curaj; a însufleți (pe cineva). *A tăia (cuiva) aripile* = a face (pe cineva) să-și piardă curajul, avântul; a descuraja. ♦ Fig. Ocrotire, protecție. 2. (Iht.) Înnotătoare.

3. Membrană a unor fructe și semințe care servește la răspândirea lor cu ajutorul vântului. 4. Nume dat unor obiecte, părți ale unor aparate etc. care au forma, funcțiunea sau poziția aripilor (1). *Aripa avionului. Aripa mașinii.* 5. Parte a unei construcții care se prezintă ca o prelungire laterală; fiecare dintre extremitățile unei construcții (în raport cu partea centrală). ♦ Fiecare dintre cele două ziduri de sprijin care pleacă de la portalul unui tunel și susțin taluzurile de la capete. 6. Capăt, margine, flanc al unei trupe (dispuse în ordine de bătaie). ♦ (În unele jocuri sportive) Fiecare dintre jucătorii plasați în marginea terenului de joc. 7. Fig. Frațiune cu o anumită orientare politică din cadrul unei organizații, al unui partid. [Acc. și: arípă] – Lat. alapa.

Dicționarul explicativ al limbii române

• aripă s.f., g.-d. art. *aripii*; pl. *aripi*

DOOM³

• ARIPI

Aripile sunt în primul rând simbol al avântului, adică al eliberării – sufletului sau spiritului. [...] În mod firesc, aripa și penele sunt în relație cu elementul aer, element subtil prin excelență. [...] În tradiția creștină, aripile înseamnă mișcarea aeriană, ușoară și simbolizează spiritul.

Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționarul de simboluri*

- Din ce dicționar te vei documenta asupra rostirii corecte a cuvântului „aripă”?
- Care este sensul propriu al cuvântului „aripă”?
- Care sunt expresiile care conțin cuvântul „aripă”?
- Care sunt sensurile figurate ale cuvântului „aripă”?
- Ce înseamnă prescurtarea „s.f.”?
- Din ce limbă provine cuvântul „aripă”?
- Care este legătura dintre sensurile figurate ale cuvântului și sensul oferit de *Dicționarul de simboluri*?

Etapa 2 – Gramatică

1 Citește textul următor și stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor de mai jos, bifând **ADEVĂRAT**, dacă afirmația este adevărată, și **FALS**, dacă este falsă.

Ți-am spus, nu-i așa, că eu mă simțeam încă de pe-atunci rudă de sânge cu casa noastră? Era un membru al familiei. Avea în codul ei genetic câte ceva din toți cei cu care, în anii copilăriei, m-am intersectat în lăuntrul ei, cu toți cei pe care i-a găzduit o vreme. Își încrucișară și ei acolo vocile, viețile, istoriile personale, rupte, nu fără răni, din istoria cea mare. Aerul casei era dat de respirația lor, se mișca în același ritm cu mișcările lor. Vorbele lor erau ca bătaile de aripi ale fluturelui: pornite de nicăieri, puteau provoca seisme oriunde. Casa aprecia buna înțelegere despre care vorbea rugăciunea mamei-mari: „Să fim toți bine, sănătoși, să trăim în bună înțelegere, să nu fie război.”

(Ioana Pârvulescu, *Inocenții*)

ADEVĂRAT FALS

- a) În primul enunț există cinci diftongi și un triftong.
- b) În cuvântul „cei” există un diftong.
- c) În cuvântul „respirația” există un diftong, iar în cuvântul „eu” există un triftong.
- d) Cuvintele „istoria”, „bătăile”, „seisme” conțin vocale în hiat.
- e) În cuvântul „rugăciunea” există doi diftongi.

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

2 Desparte în silabe cuvintele de mai jos și notează diftongii, triftongii și vocalele în hiat.

Cuvânt	Despărțire în silabe	Diftong	Triftong	Vocale în hiat
a) cercei				
b) impresionat				
c) poem				
d) vouă				
e) ploioasă				
f) ceainărie				

Etapa 3 – Gramatică (test)

• Citește cu atenție textul următor, extras dintr-o notă de jurnal a unui copil, și rezolvă cerințele de mai jos.

- Ieri, am simțit pentru prima dată cum e să te doară dinții. Gura îmi era ca un balon, nu puteam mânca niciun bob de mazăre. Nici măcar să vorbesc nu reușeam, noroc că aveam codul nostru secret prin care comunicam. N-aveam elan să fac nimic, sufeream în tăcere. Tuturor le era milă de mine și încercau să-mi aline durerea. În brațele familiei ești ca într-un marsupiu, fiindcă familia este inima care pulsează mereu odată cu tine... și pentru tine.

1 Scrie câte un sinonim contextual pentru fiecare cuvânt selectat din textul-suport. **0,3 × 5 = 1,5 puncte**

- a) nu reușeam =
- b) să aline =
- c) tăcere =
- d) secret =
- e) mereu =

2 Alcătuieste enunțuri prin care să illustrezi polisemia verbului „a simți”, utilizând alte două sensuri decât cel din secvența selectată „Ieri, am simțit pentru prima dată cum e să te doară dinții.” **0,5 × 2 = 1 punct**

3 Construiește enunțuri în care cuvintele „dinte” și „gură” să aibă sens propriu de bază, secundar și figurat. **6 × 0,25 = 1,5 puncte**

- dinte → sens propriu de bază:
- sens propriu secundar:
- sens figurat:
- gură → sens propriu de bază:
- sens propriu secundar:
- sens figurat:

- 4 Alcătuieste enunțuri cu omonimele cuvintelor selectate din textului-suport „bob”, „cod”, „elan”, „milă” și „mine”. 5 x 0,5 = 2,5 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

- 5 Comparația din textul-suport „În brațele familiei ești ca într-un marsupiu” evidențiază: 0,75 puncte
- a) răceala familiei; c) indiferența familiei;
 b) protecția familiei; d) ignoranța familiei.

- 6 Cuvintele „gură” și „inimă” din textul-suport sunt folosite, în ordine, cu: 0,75 puncte
- a) sens propriu de bază, sens propriu secundar; c) sens propriu de bază, sens figurat;
 b) sens propriu secundar, sens figurat; d) sens figurat, sens figurat.

- 7 Transcrie, din articolul de dicționar, sensul din textul-suport al verbului „a încerca” și alcătuieste două enunțuri cu alte sensuri ale acestui cuvânt polisemantic. 1 punct

ÎNCERCA, *încerc*, vb. I. Tranz. **1.** A verifica un lucru spre a-i controla însușirile; a proba. ♦ Expr. *Pe încercate* = cu ajutorul, prin mijlocirea unei probe. ♦ Refl. recipr. A-și măsura forțele în luptă cu cineva. **2.** A întreprinde un lucru ca exercițiu, de probă; a face tentative de... ♦ A-și da silința să..., a face efortări, a căuta să... **3.** A fi cuprins de un sentiment, de o senzație; (despre sentimente, senzații etc.) a se face simțit, a cuprinde pe cineva. **4.** A îmbrăca o haină sau a încălța un pantof pentru a vedea dacă se potrivește. – Lat. pop. **in-circare.**

sursa: DEX '09 (2009) adăugată de blaurb. acțiuni ▲

.....

.....

.....

Punctaj realizat: (1 punct din oficiu)

Etapa 4 – Lectură

- Citește cu atenție textul următor și stabilește dacă afirmațiile de mai jos sunt corecte, încercuind litera **C**, sau greșite, încercuind litera **G**.

Eu doar pe gesturi mă pot baza, așa că uneori e necesar ca ele să fie teatrale. Se întâmplă câteodată să depășesc măsura și să devin melodramatic, dar așa trebuie să procedez ca să comunic clar și eficient. Ca să mă fac înțeles. Nu mă pot folosi de cuvinte pentru că, spre marea mea nemulțumire, limba mi-a fost proiectată în așa fel încât să fie lungă. [...] E și mai puțin capabilă să producă sunete inteligente și complexe care să poată fi combinate în cuvinte și propoziții. Și tocmai de aceea stau acum aici, așteptându-l pe Denny să vină acasă. Ar trebui să sosească. [...]

Dintotdeauna m-am simțit aproape om. Am știut mereu că sunt diferit de ceilalți câini. Sigur, trăiesc într-un trup de patruped, dar asta-i doar învelișul. Important e ce se află înăuntru. Sufletul. Și sufletul meu e foarte uman.

Ușa se deschide și îi aud chemarea familiară:

— Hei, Zo! [...]

Întinde mâna spre mine, se ghemuiește alături și mă mângâie pe cap ca de obicei, de-a lungul cutelor din spatele urechilor. Atunci îmi ridic capul și îl ling pe mână.

— Ce s-a întâmplat, băiete? mă întreabă el.

Gesturile mele nu-l pot lămuri.

(Garth Stein, *Pilotând în ploaie. Viața mea de cățel*)

- C / G a) Autorul textului este Garth Stein.
 C / G b) Naratorul textului este un băiat.
 C / G c) Naratorul textului este un câine.
 C / G d) Personajele textului sunt un câine și stăpânul său.

- C / G e) Naratorul prezintă întâmplările la persoana a III-a.
 C / G f) Câinele este atât narator, cât și personaj.
 C / G g) Naratorul are o imagine de ansamblu obiectivă asupra lumii și a destinelor personajelor.

Etapa 5 – Lectură (test)

- Citește cu dicție textul următor și rezolvă cerințele de mai jos.

Luni, la masa de prânz, pe verandă se afla o farfurie cu tartă de prune – un munte întreg de bucăți stivuite, calde încă și parfumate, presărate cu zahăr pudră. Câteva viespi lacome bâzâiau în jurul farfuriei și se așezau pe prunele lipicioase.

Jörg stătea la masă lângă farfurie.

— Pentru tine! spuse el, arătând spre tartă. Știi de la cine?

Tonul lui trăda surprinderea, ca și cum considera că trebuie să fie o greșeală.

Andi dădu din cap.

— Păi, mi-a promis-o!

— Cine?

— Noua mea bunică!

Își privi provocator fratele.

— Tu – cu bunicile tale!

Jörg se atinse cu degetul la frunte.

În același timp întinse mâna spre muntele de prăjituri și, înainte ca Andi să poată deschide gura, luase deja bucata de sus. Mușcă din ea.

Andi trase farfuria. Bunătatea fraților mai mici are și ea o limită. Să-l lase pe Jörg să-i mănânce prăjitura și să mai fie și insultat pe deasupra – asta era prea mult!

— Cel puțin de data asta pare să fie una reală – nu una imaginară! spuse Jörg. Una ireală nu poate face o tartă cu prune atât de adevărată... Apropo, a fost la mami în vizită și i-a spus că ești cel mai drăguț băiat pe care l-a cunoscut vreodată. Mama a întrebă imediat dacă nu te confundă cu altcineva... Pot să mai iau o bucată?

— Nu! spuse Andi ferm și intră în bucătărie.

Luase și farfuria cu el. Mama îl sărută pe obraji, în dreapta și în stânga, și îi spuse ce știa deja: că noua

vecină fusese acolo, o femeie în vârstă foarte drăguță, și că vorbise foarte frumos despre ajutorul dat de Andi...

Ea îl ciufuli și-i spuse:

— Gândește-te, Andi, ce frumos e pentru o mamă atunci când copilul ei primește asemenea laude!

Și apoi spuse că în după-amiaza aceea, când avea să returneze farfuria, putea să-i ducă un borcan cu marmeladă proaspăt preparată și câțiva trandafiri din grădină.

Farfuria era una dintre cele fine, cu margine aurie, care se aflau în vitrina bătrânei. Andi o înfășură în hârtie mătăsoasă și o așeză în coș, lângă marmeladă și buchetul de trandafiri tăiați de mama dintr-o tufă.

— Ca Scufița Roșie! zise ea râzând când el se pregătea să plece cu coșul la braț. Doar vinul mai lipsește. Așteaptă!

Apoi aduse o sticlă cu suc de fructe făcut în casă și-i spuse că, dacă-l întâlnește pe lup, să-l salute frumos și în niciun caz să nu se lase mâncat. Andi străbătu grădina din față, întrucât, cu lucrurile fragile din coș, nu putea să se târască prin crăpătura din gard.

Bătrâna stătea la fereastră și coborî să descuie poarta grădinii. Se bucură atât de mult de toate, că Andi se simți stingherit. I se dădu voie să așeze farfuria lângă celelalte și trandafirii într-o vază.

— Îmi plac foarte, foarte mult florile... zise bătrâna.

— Și animalele și copiii! adăugă Andi.

Ea zâmbi văzând că el reținuse toate spusele ei.

(Mira Lobe, *Bunica din măr* – fragment)

1 Despre ce este vorba în text?

1 punct

.....

.....

2 Care sunt personajele textului?

1 punct

.....

.....

3 Unde se petrece acțiunea?

1 punct

.....

.....

4 Când se petrece acțiunea? 1 punct

.....

5 Despre ce discută personajele? 1 punct

.....

.....

6 La ce persoană se prezintă evenimentele? 1 punct

.....

7 Cine povestește evenimentele? 1 punct

.....

8 Stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor de mai jos, bifând **ADEVĂRAT**, dacă afirmația este adevărată, și **FALS**, dacă este falsă. 4 × 0,5 = 2 puncte

	ADEVĂRAT	FALS
a) Andi este primul care gustă prăjitura.	☐	☐
b) Bunica imaginată de Andi este noua vecină.	☐	☐
c) Drept mulțumire, bătrâna primește o sticlă cu suc de fructe și un borcan de marmeladă.	☐	☐
d) Bătrâna este încântată de cadouri și de Andi.	☐	☐

Punctaj realizat:

(1 punct din oficiu)

Etapa 6 – Redactare

1 Citește fragmentul scris cu **albastru** din textul *Bunica din măr* de Mira Lobe și transformă în vorbire indirectă dialogul dintre cei doi frați.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Recitește fragmentul extras din textul *Bunica din măr* de Mira Lobe și formulează ideile principale ale textului, corelându-le cu un cuvânt-cheie. Construiește apoi pentru fiecare idee principală câte două idei secundare. Notează-le în tabelul de mai jos.

Cuvânt-cheie	Idee principală	Idei secundare

3 Redactează, în cinci-șapte enunțuri, rezumatul fragmentului din *Bunica din măr* de Mira Lobe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Etapa 7 – Hartă mentală

- Realizează o hartă mentală în care să sintetizezi cunoștințele tale de fonetică. Notează, într-un enunț, care informație de la lecția de fonetică ți se pare cel mai dificil de înțeles.

- Realizează o hartă mentală în care să sintetizezi cunoștințele tale de vocabular. Notează, într-un enunț, care informație de la lecția de vocabular ți se pare cel mai dificil de înțeles.

